

Slutsatser från forskning och andra kommuners erfarenheter om insatser för ökat valdeltagande

Forskning

Demokratipolitikens metoder

Insatser för ett ökat valdeltagande – en kunskapsöversikt¹

Rapport till riksdagens konstitutionsutskott skriven av statsvetaren Ludvig Beckman vid Stockholms universitet

- En utvärdering såg ett positivt samband mellan riktade insatser inför kommunvalen 1998–2002 och ett ökat valdeltagande.
- Valdeltagandet kan påverkas i positiv riktning, i synnerhet med metoder som innebär ”sociala möten” med enskilda väljare. Dessa metoder är mer effektiva än masskommunikation och andra traditionella metoder när syftet är att öka valdeltagandet.
- Insatser riktade gentemot särskilda grupper är mer effektiva än allmänna informationsinsatser.
- Lovande målgrupper med potential till god effekt på valdeltagandet är ungdomar samt personer med utländsk bakgrund som just har fått eller ännu inte har fått svenskt medborgarskap.
- Det är avgörande att nå dem som ännu inte etablerat vanor av icke-röstande. Är syftet att öka valdeltagandet så mycket som möjligt bör insatserna främst riktas till dem som vacklar mellan att rösta och att inte rösta.

Hur effektiva är samtalskampanjer egentligen? Ett varningens ord från forskningen²

Inlägg av statsvetaren Anders Sundin på en blogg för statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet

- Kampanjer för att öka valdeltagandet verkar ha störst effekt på de väljare som står och väger om de ska rösta eller ej. Effekten är mindre på de väljare som förväntas ha minst och högst röstningsbenägenhet.
- I en stor studie från det amerikanska kongressvalet 1998 utsattes cirka 29 000 personer för dörrknackning, brevutskick eller telefonsamtal med uppmaningar att gå och rösta. Slumpen avgjorde vem som skulle få vilken behandling. Slutsatsen från experimentet är att dörrknackning är det absolut mest effektiva sättet att få folk att gå och rösta. Sannolikheten att

---

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/rapport-fran-riksdagen/demokratipolitikens-metoder-insatser-for-ett_GW0WRFR15/html#page_39

² <https://politologerna.wordpress.com/2013/12/07/hur-effektiva-ar-samtalskampanjer-egentligen-ett-varningens-ord-fran-forskningen/>

gå och rösta ökade från ungefär 45 procent till 57 procent bland de som blev kontaktade personligen. Brev ökade sannolikheten något; telefonsamtal i princip inte alls.

Bortkastade resurser för att höja valdeltagandet³

Inlägg av statsvetaren Mikael Persson på en blogg för statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet

- Personlig kontakt har starkast effekt på valdeltagandet medan information via brev och automatiserade telefonsamtal har svagare effekt.

Growing into Voting – Election Turnout among Young People and Habit Formation⁴

Avhandling av statsvetaren Richard Öhrvall vid Linköpings universitet

- Många forskare hävdar att röstningen är en vana och att den vanan formas i de första val en ung människa får rösta i. Avhandlingen visar dock att det inte verkar stämma, den hittar inga samband mellan valdeltagande och vare sig ålder vid röstningsdebuten, typ av första val eller skolval.

Skärholmens stadsdelsförvaltning i Stockholm, med hänvisning till den statliga demokratiutredningen (SOU 2016:5)⁵

- Kommuners valambassadörer haft positiv effekt i flera val
- Samarbete med civilsamhällets aktörer ger synergieffekter och fler och större grupper nås
- Det ger positiv effekt att genomföra aktiviteter i det offentliga rummet så att röstningsovana personer ser att människor röstar
- Det ger positiv effekt att anpassa information till flera målgrupper, inklusive information om hur det praktiskt går till att rösta

Exempel från enskilda kommuner

Halmstads kommun, 2018⁶

- Mål att öka det generella valdeltagandet med speciellt fokus på unga- och förstagångsväljare samt personer med utländsk bakgrund.
- Riktade informationskampanjer på flera olika språk i sociala medier och aktiviteter i områden med speciellt lågt valdeltagande för att öka medvetenheten om valet.

---

³ <https://politologerna.wordpress.com/2014/01/27/bortkastade-resurser-for-att-hoja-valdeltagandet/>

⁴ <https://liu.se/nyhet/doktorsavhandling-richard-ohrvall>

⁵ <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/skarholmens-stadsdelsnamnd/mote-2021-01-28/agenda/godkand-r-1-underlag-for-stadsdelsforvaltningens-planering-i-arbetet-for-okat-valdeltagande-i-kommunvalet-2022pdf?downloadMode=open>

⁶ <https://www.halmstad.se/kommunpolitik/nyheterforkommunochpolitik/nyheterforkommunopolitik/okatvaldeltagandeihalmstadskommun.26121.html>

- Demokrativecka på stadsbiblioteket, politikerträffar, festivaler, debatter på lätt svenska för nyanlända och workshops samt interaktiva politikerdebatter med gymnasieungdomar.
- Ökat valdeltagande, men i linje med ökningen i andra Halländska kommuner, vilket skulle kunna tolkas som att insatserna inte gav någon betydande effekt.

Uppsala kommun, 2010⁷

- Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsalas (SIU) bedrev ett valinformationsprojekt. De arrangerade valdebatter i utvalda delar av kommunen. Resultatet av detta bedöms ha varit ett ökat valdeltagande, om än i liten skala.
- Dörrknackningskampanjer tillsammans med ideella organisationer i bostadsområden där valdeltagandet traditionellt varit lågt. Kommuner bedömer att det finns en anledning att tro att det ökade valdeltagandet under 2010 bland utrikesfödda kan bero på insatser som denna.

Södertälje, 2018⁸

- Trots insatser med valinformatörer och information på flera språk minskade valdeltagandet i kommunvalet i Södertälje.

Göteborgs stad, 2014⁹

- Informationsmaterialet översatt till nio språk, plus kampanjmaterial, filmer, pressmeddelanden och inlägg i sociala medier.
- Särskild information till stadens alla unga förstagångsväljare, genom utskick av över 22 000 vykort samt en sms-påminnelse på valdagen.
- Uppsökande insatser och aktiviteter av rekryterade demokratiambassadörer eller demokratiguider. De arbetade med dörrknackning, information på gator och torg, riktade aktiviteter för särskilda grupper av invånare, med debatter och evenemang.
- Största ökningen av röstande bland dem som inte röstade 2014 skedde bland de yngsta väljarna (ej förstagångs-), det vill säga 22-29-åringar, i Angered och i Östra Göteborg, samt bland dem med annat modersmål än svenska. Andelen som röstade ökade mest i de områden där valdeltagandet varit lägst.
- Av de som uppgav att de tagit del av Göteborgs Stads informationsinsatser – och som röstade det året, men inte röstade 2014 – menade hela 56 procent i en undersökning att informationsinsatserna haft en positiv påverkan på deras beslut att gå och rösta.

Stockholms stad, 2011¹⁰

- Inför valet 2006 anställdes personal för att arbeta intensivt månaderna före valet för att öka valdeltagandet.

⁷ <https://www.uppsala.se/contentassets/21a0e88bc6094d8aafe198ecd8ef528b/ks-arende-8-okat-valdeltagande.pdf>

⁸ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/trots-stora-insatser-valdeltagandet-minskar-i-sodertalje>

⁹ <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/jamlikt-goteborg/aktuelltarkiv/aktuellt sida/6c0f1f10-f67a-441b-a02e-fdd6defac9e5>

¹⁰ <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=39178>

- I detta val ökade valdeltagandet svagt i exempelvis Spånga, men minskade något i bl a Kista och Skärholmen. Det var alltså svårt att se en tydlig effekt av satsningen.

Stockholms stad, Skärholmen, 2021¹¹

- Inför Förvaltningen genomförde ett flertal insatser och samarbetade med aktörer i civilsamhället. Ett 20-tal nya Skärholmsbor fick förtroendeuppdrag som valarbetare och fyra ideella föreningar utsågs till valambassadörer.

- I Skärholmens stadsdelsnämndsområde ökade valdeltagandet med 1,1 procentandelar i kommunvalet 2018. Skärholmens stadsdelsnämndsområde var den enda av de socioekonomiskt sårbara områdena i Stockholms stad där valdeltagandet ökade.

---

¹¹ <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/skarholmens-stadsdelsnamnd/mote-2021-01-28/agenda/godkand-r-1-underlag-for-stadsdelsforvaltningens-planering-i-arbetet-for-okat-valdeltagande-i-kommunvalet-2022pdf?downloadMode=open>